

bogen, og at kun Grundtvigs "Danmarks Folkeviser i Udvalg" (men ikke "Danmarks gamle Folkeviser" eller værker af Kristensen) er med i bibliografien. Tang Kristensens fantastiske indsamlinger i Jylland sidst i 1800-tallet kunne have henledt opmærksomheden på det faktum, at folkekulturen i de fleste europæiske lande aldeles ikke forsvinder o.1800, men tværtimod i visse tilfælde lever i bedste velgående langt op i det 20. årh. (jfr. Sven Nielsens artikel om dansk folkesang i 19.-20.årh. i MODSPIL nr.3). England har en særstilling, fordi folkekulturen her først af alle lande rammes af kommercialiseringen. Men selv her lever folkesangen videre under de nye betingelser, som vi kan se af A.L. Lloyds glimrende bog om "Folk Songs in England" (London 1967). Det er i det hele taget nok så spændende at se, hvordan den gamle folkekultur omformes i industrialiseringskølvand, og hvordan dens forhold er til den kultur, som den nye klasse af industriarbejdere bærer. På en række punkter er jeg ikke i stand til at vurdere Burkes resultater. Men sammenfattende kan det siges, at hvad enten man er enig eller uenig i Burkes hovedtanker, så er bogen et originalt bidrag til forståelsen af folkekulturen i Europa. Den repræsenterer en umådelig mængde viden, og - hvor utroligt det end lyder i betragtning af dens omfattende emne - så er den faktisk ret nuanceret i sin argumentation og i sine ofte forsigtige konklusioner.

MUSIKTERAPI. - HJÆLP ELLER BEDØVELSE?

Martin Geck: "Musikterapi. Hjælp eller bedøvelse. En kritisk diskussion om musikken i samfundet." Hans Reitzel, 1978. Kr. 67,50.

Bogen er oversat fra tysk efter "Musiktherapie als Problem der Gesellschaft" (Stuttgart 1973) med udeladelse af to kapitler om musikterapi i USA og Tyskland. Til gengæld har oversætteren Anna-Lise Malmros skrevet et nyt forord.

Martin Geck (herefter MG) er af profession musikvidenskabsmand, men udgangspunktet for at skrive bogen var hans deltagelse (som kursist) i "Kölner Kurse für neue Musik" i 1972, arrangeret af komponisten Mauricio Kagel. Kursets tema var "Musikterapi."

MG skriver i forordet: "Denne bog, som for mig blev resultatet af kurset, er dog hverken nogen kursusrapport eller nogen hyldest til Kagel. Min bestræbelse går langt snarere ud på, med udgangs-

ner. Jeg er overbevist om, at denne bog hurtigt vil blive et standardværk, der også vil kunne bruges af mange andre end folk med faglig interesse i folkekultur.

Ingen af de tre forfattere er marxister, men de er påvirket af 60'ernes og 70'ernes ideologikritik og marxisme - og bør kunne inspirere den anden vej igen.

Albertsen rejser spørgsmålet om æstetikken, "masse-æstetikken" kunne næsten sige, i kulturprodukter der bæres af et kollektiv - i dette tilfælde sange. Musik og sang er et magtigt virkemiddel, der er med i næsten al ting i dag. Midlet kan bruges passiviserende, som i kulturindustriens produkter, men også aktiviserende, så det kan blive bærer af kollektive handlinger. For at kunne bruges personligt og politisk frigørende må vi kende "masseæstetikken" bag tekster og melodier. Her har vi musikfolk en stor opgave - når vi blot ikke taber sammenhængen og det overordnede mål af syne.

Alle tre bøger er på sporet af virkemidlerne bag mundtligt formidlet digtning og sang. Lönnroth prøver at sammensmelte nogle ældre og nyere analysemetoder; men hans givende konkrete analyser viser os på forskellig måde den betydning, som fremførelsessituationen altid vil have for det mundtlige udtryk. Burkes fængslende syntese må få os til at fundere over sammenhængen mellem folkekulturen og arbejderkulturen; den arbejderkultur hvor mundtlig

overlevering den dag i dag spiller en stor rolle f.eks. i England. I dette land har venstrefløjens ligefrem skabt et samarbejde mellem arbejdere og akademikere, som gennem bevægelsen og tidsskriftet "History Workshop" bl.a. arbejder på at indsamle og bearbejde folkets mundtligt overleverede historie i alle dens former og bruge den i dag på forskellig måde. Men det er en anden - og nok så spændende - historie.

De tre bøger må kunne bruges af gymnasielærere, evt. inspirere til tværfagligt samarbejde, hvad enten brugen så bliver direkte eller indirekte. (Jeg har selv - med rimelig succes - brugt Albertsens analyser af "Internationale" i nogle klasser). Endelig minder de tre bøger os om behovet for velskrevne og letforståelige fremstillinger af de større linier i (musik-)historien, som henvender sig til undervisningen og til bredere kredse. Alt for ofte har marxister ladet sig nøje med uforpligtende teoretiseren eller "ideologikritiske kommandorais i den borgerlige videnskab", som Kristof Kristiansen har udtrykt det. En forfriskende undtagelse har for nylig set dagens lys, nemlig Torben Peter Andersens Danmarkshistorie ("Produktion og Samfund, Danmarks og Nordens Historie". Kbh. 1978). Også musikkulturernes historie og deres brydning den dag i dag ville være nyttig og spændende læsning!

Jens Henrik Koudal

punkt i kurset i Köln, at beskrive den nye disciplin "musikterapi" så informativt som muligt, og med både dens problemer og forhåbninger." (s. 13). Bogen er inddelt i to hovedafdelinger. I den første diskuterer MG musikterapi mere overordnet. Afsnittet hedder "Musikterapi mellem specialpædagogik og socialpsykiatri". MG opstiller spørgsmålene: "Hvilke principielle mål har musikterapien og hvorledes når den sine mål?" (s. 19) og får dem besvaret af for læseren ubekendte fagmænd.

"1: Musikterapien er en særlig del af specialpædagogikken. Mennesker, især børn, som på grund af kropslige skader, hjerneskader eller tidligere miljøskader ikke kan yde visse præstationer

og derfor trues af social isolation, skal understøttes med kompenserende færdigheder, musikudøvelse eller musikforståelse, som skal beskytte dem mod frustrationsoplevelser.

- 2: Musikterapi skaber et gunstigt klima for psykoterapeutiske behandlinger. Patientens spændings-tilstand kan reduceres i en sådan grad, at det bliver muligt verbalt at arbejde sig gennem konflikterne. Hvis patienten spiller selv, kan selvtilliden blive styrket og såkaldte fællesoplevelser kan blive formidlet.
- 3: I den psykiatriske behandling af svære neuroser og psykoser, i særdeleshed hos autistiske¹⁾ børn, giver musikterapien en hidtil ukendt mulighed for at komme i følelsesmæssig kontakt

med patienten." (s. 19f)

Med udgangspunkt i disse tre teser forklarer, diskuterer og kritiserer MG brugen af musik(terapi) både i samfundet inden og uden for hospitalets 4 vægge.

Denne del af bogen står absolut for mig som den mest spændende. MG fremfører en diskussion og kritik af musikterapien, som jeg ikke tidligere har mødt i litteratur på dansk om emnet (der er kun udgivet én bog: "Musikterapi" af Erling Dyreborg, Kbh. 1972).

MG betragter det samfund vi lever i som sygt, og derfor må han være kritisk over for brugen af musikterapien og i det hele taget dens funktion i samfundet. Han slår fast, at "Musikterapien må ikke naivt koncentrere sig om hvordan man skal "helbrede", den må også spørge til hvad den vil helbrede, det vil sige til hvad den vil skabe betingelser for." (s. 25) - Lad mig give et eksempel. I afsnittet om musik i specialpædagogikken fortæller MG om et forløb, hvor en lærer havde udleveret mundharmonikaer til en specialklasse med elever med forskellige handicaps, og de skulle spille en melodi. Der kom en fælles musikoplevelse ud af det, som havde en velgørende indflydelse på atmosfæren i klassen. MG uddrager heraf, at børn i specialklasse ikke blot er sjæleligt eller legemligt handicappede, de oplever også sig selv som ekstremt underprivilegerede, - og det er vigtigt for underprivilegerede at være som andre. Der opstod gennem sammenspillet en socialiseringsproces, som fik børnene til at føle, at de var noget værd. Dette giver kræfter til at kæmpe videre på andre felter (en socialisering til samfundet uden for klassen). MG påstår da, at "det socialpædagogiske arbejde bliver til et samfundsmæssigt-politisk problem." (s. 21) - Det mener jeg er rigtigt, men dermed opstår problemet: Hvad kan man bruge det til?

MG ender med at sige, at "Man skal ikke uden videre forsøge at få minoriteterne til at være glade for, at de kan tilslutte sig en "højere klasse", men også udruste dem til at kunne diskutere denne klasses værdier." (s. 23) - og man må være sig bevidst, at musikkens betydning i specialpædagogikken kan være et middel til manipulation.

Jeg mener MGs kritik er berettiget, men grundlaget for den er forkert. Han konstaterer, at samfundet er sygt, men han går ikke nok ind i hvorfor det er sygt. Han tænker inden for det eksisterende samfunds rammer, han ønsker at opdrage folk til at tage kritisk stilling til det samfund, de er en del af, - en kritik, der gerne skulle munde ud i, at hvert menneske kunne opnå en større individuel frihed til at vælge, hvordan de vil leve deres liv. Som socialist kan man stille mange af de samme spørgsmål som MG, men svarene må i højere grad findes i en grundigere diskussion og kritik (og derudfra evt. forkastelse) af den eksisterende sam-

fundsstruktur.

De samme faktorer gør sig gældende i hans afsnit om "Musik til forbedring af klimaet", som ellers også er en diskussion, der ikke tidligere er fremført af musikterapeuter. - MG siger: "Når man taler om, at musik kan have en gunstig indflydelse på klimaet i det menneskelige miljø, så skal man ikke gøre det uden at være bevidst om den fare, der ligger i dette." (s. 23) - Hvorefter han fremdrager et eksempel om musiks (muzaks) anvendelse på en fabrik, hvor man ved at sætte et musikalsk "overrissingsanlæg" op kan få arbejderne til at føle sig bedre tilpas, i hvert fald i en periode. Men alt dette er kun symptom- og partiel behandling. Muligvis er musiks anvendelse på arbejdspladser ikke udelukkende et negativt fænomen, men arbejderne må gøres bevidste om, at deres arbejdstempo holdes kunstigt i vejret, hvorved produktionen og profiteten til arbejdsgeberen stiger - samtidig med at arbejderens slides fysisk og psykisk op, så hun/han ikke har kræfter til at fungere i hjemmemiljøet. Altså var det fra en helt anden angrebsvinkel der burde tages fat, men det gør MG kun i ringe grad.

Disse problemer skyldes selvfølgelig også hele terapiproblematikken, der beskæftiger sig meget med den helbredende funktion. Man skal resocialiseres til at klare sig i samfundet. Og det kan være med til at virke samfundsbevarende. - Jeg mener, at uanset hvilken form for terapi man beskæftiger sig med, er det vigtigt at man ser bag om terapien. De normer, der er i dagens samfund for om et menneske er sygt eller ej, fastsættes ud fra evnen til at producere i samfundet. Og når så mange mennesker bliver "psykisk syge" på den ene eller den anden måde, er det nok ikke blot menneskene, der er noget i vejen med, men også det samfund menneskene er en del af, og de kræfter der bestemmer hvordan en "normal" tilværelse skal forme sig. Man kan altså ikke beskæftige sig med terapi som et isoleret fænomen, da terapi handler om mennesket, og mennesket er en del af samfundet.

Den anden del af bogen er mere direkte knyttet til Kölner-kurset. Der er en samtale mellem MG og komponisten Mauricio Kagel, en samtale mellem MG og Dr. Harm Willms, en rapport fra en af kursets arbejdsgrupper af kursusedtageren Irmgard Merkt samt en beskrivelse af et terapeutisk forløb for terapeuter af MG selv. Afsluttende er der uden forbindelse med kurset et kapitel af den engelske musikerterapeut Juliette Alvin: "Musikterapi gennem længere tid med en autistisk dreng". Som overgang til interview-afsnittene introducerer MG Mauricio Kagel, hvilket er nødvendigt for forståelsen, da bogen er meget inspireret af, men også kritisk over for Kagels teorier.

Jeg vil ikke komme nærmere ind på MGs og Kagels

diskussion, men blot fremdrage et enkelt af Kagels synspunkter: "Jeg kan godt forestille mig, at når vi ved noget mere om akustik eller om sammenhænge mellem akustisk materiale og akustisk sansning, så vil vi kunne frembringe en virkelig videnskabeligt begrundet terapeutisk musik, som efter min mening ikke kommer til at have noget at gøre med kunstmusik, som ikke har brug for musikkens indhold, men som har musikkens form." (s. 55)

Kagels udtalelse er forståelig ud fra hans måde at arbejde med musikalsk materiale på. Det gives der eksempler på i en beskrivelse af hørespillet "Privat" og i afsnittet "Terapi for terapeuter" (nemlig arbejdet med Kagels "Probe"). - Men ud fra hvad jeg tidligere har sagt, tror jeg ikke Kagel kommer nærmere en løsning af terapiens problemer. Uden at drage flere perspektiver frem vil jeg gøre opmærksom på, at anmeldelsen har en slagside, idet jeg hovedsagelig har beskæftiget mig med 1. del af bogen, da den forekommer mig mest interessant. Men jeg mener ikke det gør så meget, da bogen under alle omstændigheder er værd at stifte bekendtskab med hvilket næsten heller ikke kan undgås, hvis man vil opsøge litteratur på dansk om musikterapi. - Jeg mener ikke det er bogen om musikterapi, men den er et ganske godt oplæg til en videre diskussion af musikterapiens muligheder. Man er herhjemme ved at opbygge en musikterapi-uddannelse på Aalborg Universitetscenter, og i forbindelse med en sådan uddannelse er det meget vigtigt, at man definerer hvad musikterapi er, hvad det kan være og hvordan det skal bruges. Her giver denne bog nogle muligheder, men også for folk der blot ønsker at stifte bekendtskab med emnet er der oplysninger og perspektiver at hente. - Jeg har tidligere mest hørt om musikterapeutisk arbejde med børn. Denne bog introducerer imidlertid hovedsagelig musikterapi med voksne. Afsluttende skal det nævnes, at bogen indeholder en ordliste og en udmærket litteraturliste med en kort omtale af de enkelte bøger.

Trine Weitzø

1) Autisme: tilbøjelighed til at lukke af i følelsesmæssig henseende. Den emotionelle kontakt er således ringe.